

**Academia de Muzică „Gh. Dima” Cluj / Gh. Dima Music Academy Cluj
Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, filiala Cluj
The Association of the Composers and Musicologists, Cluj
Școala doctorală „Sigismund Toduță”
Sigismund Toduță Doctoral School**

**International Musicology Symposium
Simpozion Internațional de Muzicologie**

*National Musical Cultures in Central and Southeastern Europe:
Initiatives and Arguments, Development and Dialogue*
*Culturi muzicale naționale în arealul central și sud-est-european:
inițiative și argumente, dezvoltare și dialog*

**Cluj, April 11, 2019
Cluj, 11 aprilie 2019**

**Event organised in partnership with
Eveniment organizat în parteneriat cu
RILM, The Graduate Center - City University of New York,
The Brook Center New York,
Universität für Musik und Darstellwende Kunst Wien**

April, 11

National Bank of Romania, "Ion Lapedatu" Hall

SESSION I: DIALOGUES: Romania and its neighbours

Chair: Jim Samson

- 10.00 **Welcoming of guests and opening address**
delivered by Adrian Pop, director of the Cluj Modern Festival
- 10.30 **Otilia Badea** (Seminar of Historical Anthropology of the Babeş Bolyai University Cluj; College of Art and Music "Victor Brauner" Piatra Neamţ)
Convergent and Disjunctive. The Romanian National Music through the Double Perspective of Composers from Transylvania and the Old Kingdom
- 11.00 – **Elena Chircev** (Gh. Dima Music Academy, Cluj-Napoca)
Romanian Contributions to the Perpetuation of the Byzantine Musical Tradition
- 11.30 – 12.00 *Coffee break*
- 12.00 **György Selmeczi** (University of Theatre and Film Arts, Budapest)
National Characterology in Central-East European Music. The Dichotomy of Hungarian Music
- 12.30 **Florinela Popa** (National University of Music, Bucharest)
Music and National Identity in Romania during the 20th Century

Technical assistance: Dionisie Stoian-Irimie

**SESSION II: ARGUMENTS:
Exploring musical identities within national borders**

Chair: Zdravko Blažeković

- 15.00 **Jim Samson** - keynote speaker
(Emeritus Professor, Royal Holloway University of London)
*Challenging National Paradigms in Music History:
the Case of South East Europe*
- 16.00 **Zdravko Blažeković** (City University of New York,
The Graduate Center)
*The Nationalistic Symbolism and Decorative Transformation of the
Croatian and Serbian Gusle during the 1990s*
- 16.30 – 17.00 *Coffee break*
- 17.00 **Jan Dušek** (Academy of Performing Arts in Prague,
Music and Dance Faculty)
Bohemia: Still the Conservatory of Europe?
- 17.30 **Anita Mayer-Hirzberger** (Department of Musicology and
Performance Studies, University of Music and Performing Arts in
Vienna)
*What is „Austrian Music”? About the Creation and Discussion of
National Music in Austria after 1918*
- 18.00 **Bianca Țiplea-Temeș** (Gh. Dima Music Academy, Cluj-Napoca)
Hearing the Stateless: the Aromanians in the Balkans

Technical assistance: Dionisie Stoian-Irimie

11 Aprilie

Sala "Ion Lapedatu" a Băncii Naționale a României

S E S I U N E A I: DIALOGURI: România și vecinii săi

Moderator: Jim Samson

- 10.00 **Primirea oaspeților și cuvânt de deschidere**
rostit de către **Adrian Pop**, directorul festivalului **Cluj Modern**
- 10.30 **Otilia Badea** (Seminarul de antropologie istorică al UBB Cluj; Liceul de Artă „Victor Brauner“ Piatra Neamț)
Convergențe și disjunții. Muzica națională românească privită prin dubla perspectivă a compozitorilor din Transilvania și Vechiul Regat
- 11.00 **Elena Chircev** (Academia de Muzică Gh. Dima, Cluj-Napoca)
Contribuții românești la perpetuarea tradiției muzicale bizantine
- 11.30 – 12.00 *Coffee break*
- 12.00 **György Selmeczi** (Universitatea de Teatru și Artă Cinematografică, Budapesta)
Caracterologie națională în muzica central-est europeană.
Dihotomia istoriei muzicale maghiare
- 12.30 **Florinela Popa** (Universitatea Națională de Muzică din București)
Muzică și Identitate Națională în România Secolului XX

Asistență tehnică: Dionisie Stoian-Irimie

**S E S I U N E A II: ARGUMENTE: Explorarea identităților
muzicale în interiorul frontierelor naționale**

Moderator: Zdravko Blažeković

- 15.00 **Jim Samson** - keynote speaker
(Profesor Emerit, Royal Holloway University of London)
*Schimbarea paradigmelor naționale în istoria muzicii:
cazul Europei de Sud-Est*
- 16.00 **Zdravko Blažeković** (City University of New York,
The Graduate Center)
*Symbolismul naționalist și transformarea decorativă
a guzlei sârbo-croate în anii '90*
- 16.30 – 17.00 *Coffee break*
- 17.00 **Jan Dušek** (Academia de Arte Performative,
Facultatea de Muzică și Dans)
Bohemia: în continuare conservatorul Europei?
- 17.30 **Anita Mayer-Hirzberger** (Departamentul de Muzicologie și
Interpretare din cadrul Universității de Muzică și
Arte Interpretative Viena)
*Ce este „Muzica austriacă”? Despre creație și analiza muzicii
naționale în Austria după 1918*
- 18.00 **Bianca Țiplea-Temeș** (Academia de Muzică Gh. Dima, Cluj-Napoca)
Cântul celor fără patrie: aromânii din Balcani

SESSION I

DIALOGUES: Romania and its neighbours

Otilia Badea

Convergent and Disjunctive. The Romanian National Music through the Double. Perspective of Composers from Transylvania and the Old Kingdom

The subject of my discussion focuses on the convergent and the disjunctive elements that emerge from the definition of Romanian national music as it was understood by the Romanian composers and music critics of the prewar and interwar periods. Ever since the 19th century and especially after the reconfiguration of Romania's territory at the end of the First World War, the pressure that was placed on this need of conceptual defining synchronized Romanians with other (semi)peripheral European nations in regard to certain issues, and also drew attention to some particularities in this process of identity construction. The endeavour to define Romanian national music records original opinions on the subject, both in connection with the 1918 moment (the need of unity and its territorial fulfilment), and in locating these opinions geographically. Multiple nuances can be traced by directing the attention onto a double perspective: the flow of ideas belonging on the one hand to Transylvanian composers, and on the other to composers in the Romanian Old Kingdom (Wallachia and Moldavia).

The discourse cannot avoid the topic of traditional folk music and the power invested in it to represent ethnical specificity, thus facilitating the rise of cultural nationalism. My intention is to observe the national musical specificity in the discourse of composers from the prewar and interwar periods in the Romanian space and to link this theme to the interdependent connection between music and political ideology.

I shall focus on the relationship between the major cultural and political subjects of modern Europe throughout the two past centuries (ethnicity, Orientalism, race, class, sacred vs. profane) and their projection in the realm of Romanian musical thinking. In this regard I propose a theoretical and critical approach to the national specificity that should answer the question: what

catalyzed such a vibrant, persistent and common polemic in Europe's peripheral area and how was it represented in the Romanian space?

Keywords: Romanian, national specificity, orientalism, ethnicity, identity, Transylvania.

Otilia Badea holds diplomas in Music as well as History and maintains a constant research activity. Her main topics are: Cultural History, Music and Ideology, Music Nationalism, Music in Totalitarian Regimes, Cultural Politics.

After receiving B.A. and M.A. degrees in conducting from the "Gh. Dima" Music Academy (2005-2011), her interest shifted more firmly towards the theoretical field of music. Her recent work has focused on cultural and social history, especially on the relationship between music and nationalism.

She received a PhD in History from the Doctoral School of History, Civilization and Culture of the "Babeş-Bolyai" University in Cluj-Napoca. Her dissertation entitled *Romanian Art Music: Its Role in Building the National Identity of the Romanians from Transylvania and Banat (1870-1940)* has brought her academic recognition in the research of the music-nationalism relationship. She received two Erasmus grants, one at the *Lemmensinstituut* in Leuven, Belgium (2010-2011), and one at the Romanian Academy from Bucharest (2014-2015).

Her recent publications include: "A Musical Geography of the Romanian Modern Nation in Transylvania", in *Debates on Globalisation. Approaching National Identity through Intercultural Dialogue* (2015); "Le style national dans les oeuvres de l'opéra roumain en Transylvanie pendant la période entre les deux guerres" in *Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Musica* (2014), "Romanian Folk Music Collections as a Form of Knowledge and National Legitimacy in Transylvania in the Early 20th Century", in *Buch – Wissen – Identität. Kulturwissenschaftliche Studien* (2014); "The Romanian Composer as Intellectual in Transylvania Interwar Period" in *Included and Excluded. The Identity Issue during the Modern and Contemporary Times* (2013), and others.

Aside from her academic research, she engages in cultural and musical activities such as co-founding an association dedicated to promoting contemporary Romanian music (organizing a concert with Cornel Țăranu's music in Amsterdam in 2014) or participating as choir conductor and cellist in international projects such as *Romanian Folk Music* in Switzerland (2008).

Elena Chircev

***Romanian Contributions to the Perpetuation of the
Byzantine Musical Tradition***

Archaeological evidence certifies the early spread of Christianity on the territory of present-day Romania, so that, as early as the first millennium A.D., Byzantine music was a constituent part of the culture of the Romanian principalities, along with traditional and Western music. Romanian church singers preserved, developed and passed on the musical tradition of the Eastern Church throughout the centuries. Their contributions to the Byzantine heritage are confirmed by various documents and musical manuscripts ever since medieval times. The creative output of God's servants in the Romanian lands emerged in different shapes in the course of time: by means of original works in Greek, which were later integrated into the repertoires of other peoples as well (for instance: the *pripele* written by monk Filotei from the Cozia monastery), later on by means of translations from Greek and adaptations to Romanian of the repertoire required by the performance of the religious service, and eventually by means of chants composed for previously translated Romanian texts, which still abided by the features specific to the Byzantine melody. The paper attempts to synthesize the information referring to the way in which the Byzantine musical tradition was perpetuated in the Romanian territory after the fall of Constantinople, focusing on the following issues: the role played by monasteries as places of worship, schools of theology and music; the music manuscripts and the theoretical papers composed by Romanian authors; highlighting the most important personalities who secured the perpetuation of the Byzantine musical tradition along the centuries; Byzantine music in contemporary times.

Keywords: monastery, Byzantine monody, church singer, manuscript, copyist.

Elena Chircev is a Byzantinologist, publicist, Dr. habil. at the Faculty of Theoretical Studies of the "Gh. Dima" Music Academy – the Musicology Department and Doctor in Musicology since 1998 with a thesis on Byzantine musicology. She participated in numerous national and international symposia, published studies and articles on Byzantine music in specialized volumes and journals. She is also co-organizer of several editions of the event "The Days of Byzantine Art" in Cluj and published several volumes: *Muzica românească de tradiție bizantină între neume și portative* [Romanian Music of Byzantine

Tradition between Neumes and Staves] (2002, second edition in 2013), (vol. I: *Transcrierea muzicii românești de tradiției bizantină în notație lineară* [The Transcription of Romanian Music of Byzantine Tradition into Stave Notation]; vol. II: *Repertoriul liturgic românesc notat pe portativ în colecțiile de cântări bisericești din Transilvania și Banat* [The Romanian Liturgical Repertoire Notated on Staves in the Collections of Church Songs from Transylvania and Banat]), *Amprente românești în muzica bizantină* (2013) [Romanian Influences in Byzantine Music], *Mărturii și dialoguri despre muzica bizantină* (2013) [Byzantine Music – Evidence and Dialogues]. She is also editor at the “Renașterea” radio station of the Metropolis of Cluj, Maramureș and Sălaj (1999-2013), permanent collaborator of the “Renașterea” magazine, editor in chief of the “Intermezzo” magazine (2008-2009) and of the bilingual journal “Lucrări de muzicologie”/“Musicology Papers” (since 2009).

G y ö r g y S e l m e c z i

***National Characterology in Central-East European Music.
The Dichotomy of Hungarian Music***

In the 18th and 19th centuries national identity took on a new definition, quite different from the medieval one. In this context the Hungarian musical evolution and expression was defined within the Habsburg cultural and political space along with a range of other nations. In dance styles emerged the *all'ongherese* character (based on the *Verbunk* style and evincing influences of Romani music as well as a certain interethnic fluid) - a character perceived and promoted by leading representatives of art music from that same space (Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Brahms, Berlioz, Liszt), relying among others on evoking tropes such as the Rákóczi March and other tunes.

At the beginning of the 20th century, the research of folklore led to cathartic revelations - the discovery of peasants' folklore with its multiple facets and functions - and produced a genuinely new paradigm of ethnomusicology, with fundamental contributions brought by Zoltán Kodály and Béla Bartók, whose essentially unitary views did not however lack controversial elements. The impact of these new attitudes towards the folkloric musical heritage on art music was considerable and particularly fruitful.

The communist period in the Hungarian history was characterized by the continuation of the identity problem as stylistic imprint, determining, in specific forms, a range of dependences of an ethical and existential nature. In spite of the vigorous current globalist orientation, the questions of dichotomy and identity issues continue to create dilemmas in contemporary times.

Keywords: national identity, Hungarian intonation, Verbunk, inter-ethnic fluid, ethnomusicological paradigm, existential dependences.

György Selmeczi was born in Cluj on March 8th, 1952. He studied piano in Cluj with Sarolta Tulogy. His *alma mater* is the National University of Music Bucharest, where he studied piano with Gheorghe Halmos and composition with Tiberiu Olah. He further studied composition in Budapest with Pál Kadosa, in Paris - IRCAM with Pierre Boulez, and in Paris - CERIS with Daniel Charles. Between 1979-1981 he was conductor at the Cluj Hungarian Theatre and Assistant Professor at Liszt Ferenc Academy of Music, Miskolc Department. In 1976 he became founder and leader of Miskolc New Music Workshop, and between 1976-1992 he was Musical Director at Huszonötödik Színház, Miskolc National Theatre, Budapest Várszínház, and József Attila Theatre (Budapest).

In 1989 he re-founded the Camerata Transsylvania chamber orchestra in Budapest, and since 1990 he has been permanent guest conductor and director at the Cluj Hungarian Opera. He is also founder and first director of Budapest Chamber Opera (1996-2000), co-founder and art director of AURIS Opera Group, Art Director of Millenáris Park and Culture Centre, and Musical Director at the Hungarian National Theatre. In 2000 he became Associate Professor at the University of Theatre and Film Arts in Budapest, then Head of the Musical Department (2002) and University Professor (2015) at the same institution.

He is the recipient of numerous awards and prizes: Artisjus Award for the best performance of contemporary music (1987, 1990, 2007); Prize of the Budapest Film Revue for the best film soundtrack (1983, 1986); Erkel Prize (1999); Liszt Ferenc International Grand Prix du Disque for the CD *Liszt - Late works*, orchestrated and conducted by György Selmeczi (2002); Duna Prize (2008); The Knight's Cross of the Order of Merit of the Hungarian Republic (2010); Lajtha Prize (2011); Artist of Merit (2012); Reményik Sándor Prize (2012); Bartók-Pásztory Prize (2015).

Florinela Popa

Music and National Identity in Romania during the 20th Century

Throughout the 20th century, Romania witnessed the emergence of a set of major political and ideological turns: from the pro-European mind-set of the interwar period to the Legionary Movement at the beginning of the 40s, and then to the post-war Communism with its two distinct phases – one of Sovietization, another, of national Communism. Regardless of the political regime or attitude, the dream of building a national identity (also) through music was a permanency, expressing itself both in composition and, perhaps especially, in the discourse about music.

This paper's aim is to follow the attempts to construct a national Romanian identity through music in the 20th century and to see how several identity clichés complied with, or adapted to various ideological contexts: the valorisation of folklore as a main concern, the relation between the national and the universal, and a certain – mythologized – approach to history and its subsequent musical translation.

Keywords: folklore, national-universal, mythologized approach to history, ideologies.

Florinela Popa, PhD, studied music education and musicology at the National University of Music Bucharest (UNMB), where she is currently Associate Professor and Director of the Department of Musicology and Music Education Sciences. She engaged in post-doctoral research at the New Europe College (NEC) (2011-2012) and as part of the Musical Institute for Doctoral Advanced Studies (MIDAS) of the UNMB (2012-2013). She was on the team of *The Music of the Power. Music and Musicians during the Totalitarian Regimes in 20th Century Europe*, 2018, a project initiated by UNMB and NEC.

Authoress of *Mihail Jora. A Modern European* (Bucharest, 2009) and *Sergei Prokofiev* (Bucharest, 2012), Florinela Popa is also co-editor of the 10-volume series *Documents from the National "George Enescu" Museum Archives: Newspaper Articles about George Enescu* (Bucharest, 2009 – 2017) and of the volume *George Enescu in the Romanian Press: 1890 – 1900* (Bucharest, 2018). Her studies and articles in collective volumes have been published in Bucharest, Leipzig, Berlin, Ljubljana and in such magazines as *Musicology Today*, *19th Century Music Review*, *Secolul XXI*, *Transylvanian Review*, *Dilemateca*, *Muzica*, *Revista de Etnografie și Folclor*, *Acord* and others. In 2012, Florinela Popa was awarded the Romanian Composers' and Musicologists' Union prize for historiography.

SESSION II

ARGUMENTS:

Exploring musical identities within national borders

Jim Samson

*Challenging National Paradigms in Music History:
the Case of South East Europe*

The nationalisation of music historiography was initiated by German scholars in the early nineteenth century. While German narratives undoubtedly marginalised certain other musical cultures, the chauvinism in the end played two ways. In other words, the habit of writing national histories spread even to those regions that had been marginalised, including South East Europe.

This paper will address what has been suppressed in national histories of music in this region, seeking to recover aspects of music history that have been suppressed by or distorted by an all-pervasive national perspective, a perspective whose tendency is invariably to re-invent the past in its own image and then to freeze that past into ossified figures. It will do so under four principal headings:

1. Commonalities arising from shared cultural substrata. This is especially relevant to the study of traditional music, which is no respecter of political borders. The principal case study here will be Epirotic traditional polyphony.
2. Commonalities arising from shared imperial legacies. The Balkans was a site of intersecting Venetian, Ottoman, Habsburg and Romanov empires, within which mobility and migration were endemic. Accordingly, imperial legacies influenced both art music and global pop. Case studies will include operatic troupes in the 19th century, the Ottoman imprint on urban musics of the early 20th century, and ethno-pop of the late 20th and early 21st centuries.
3. Commonalities arising from the lure of modern Europe. In the inter-war period in particular a familiar polemic in music journals was the debate between the national and the new, where the new was an oxymoronic 'known' new, i.e. the modernisms associated with charismatic cultural capitals in Central and Western Europe. In recent times this has been epitomized in the political sphere by the European Union, but note that the aspiration to Europe has demonstrated all too

clearly the complex counterpoint of culture and politics. Finally, and paradoxically, commonalities arising from the ideology of nationalism itself.

Within nineteenth-century musical nationalism the nation presented a variant on a uniform contemporary idiom, while at the same time competitively elevating, asserting and promoting its uniqueness within an ethos of exceptionalism. In practice this meant a repertory of generalised folk idioms serving as all-purpose musical signifiers, inflecting what Philip Bohlman calls the 'aesthetic centre'. The result, in short, was a conformant culture rather than divergent cultures. Strikingly, the mechanics of this are not so different from Eurovision.

Keywords: nationalism, borders, migration, minorities, nostalgia, acculturation.

Jim Samson joined the staff at Royal Holloway in 2002 as Professor of Music, having previously been Professor at the Universities of Exeter and Bristol, and has held Visiting Professorships in Norway, Belgium and the US. He became Emeritus Professor in 2011, and is currently Editor-in-Chief for *Grove Music Online: South East and East Central Europe*, and one of three Series Editors of *The Complete Chopin: A New Critical Edition* (Peters Edition, in progress). He has published widely (including eight single-authored books, and nine edited or co-edited books) on the music of Chopin, on analytical and aesthetic topics in nineteenth- and twentieth-century music, and on the social histories of music in east central and southeastern Europe. His books have been translated into German, Polish, Spanish, Korean and Japanese. In 1989 he was awarded the Order of Merit from the Polish Ministry of Culture for his contribution to Chopin scholarship, and in 2000 he was elected a Fellow of the British Academy. He also holds an Honorary Doctorate from the Ionian University. His publications include *The Cambridge History of Nineteenth-Century Music* (Cambridge, 2002), *Virtuosity and the Musical Work: The Transcendental Studies of Liszt* (Cambridge, 2003), which was awarded the Royal Philharmonic Book Prize in 2004, and most recently *Music in the Balkans* (Brill, 2013) and a co-edited volume, *Music in Cyprus* (Ashgate, 2015) with Nicoletta Demetriou. He edited a textbook with J. P. E. Harper-Scott, *An Introduction to Music Studies*, and is currently preparing a monograph provisionally entitled *Black Sea Sketches: Music, Place and People*. His edition of the Chopin *Ballades* (Peters Edition) was named '2009 Edition of the Year' in the *International Piano Awards*. He has recently completed a novel set during the Greek War of Independence.

Zdravko Blažeković

***The Nationalistic Symbolism and Decorative Transformation
of the Croatian and Serbian Gusle during the 1990s***

The gusle has been for the Dinaric people of the Balkans a powerful symbolic marker of vernacular nationalism since the early nineteenth century. The one-stringed bowed instrument of a limited tonal range is used exclusively to accompany performances of epic songs. In Croatia, its emblematic symbolism radiated the sense of the South Slavic ethnic unity since the national movement of the 1830s–40s, and the instrument became a frequent topos represented in public art. In Serbia, singers of epics with gusle were attached to military units since the First Serbian Uprising (1803–13), through the world wars and most recently during the aggression on Bosnia in the early 1990s.

As the nationalism significantly increased during the 1990s military conflicts in the Balkans, performances with gusle gained a new popularity. In addition to historical subjects, the new epics concerned the current political, religious and social issues, and their performances became an ideal medium for strengthening the fighting spirit of the Serbian militants operating in Bosnia. Fighters even used to pose for photographs with the instrument as a prop marking their Serbian identity, although they were not musicians.

Influenced by this increased nationalism, the decoration on the gusle both in Croatia and Serbia irreversibly changed during the early 1990s. Its neck—which was in the nineteenth century unadorned—became a space for extraordinary decorations displaying nationalist heroes and symbols from the military and nationalistic past. These decorations make the instrument an additional expressive communicator with the audience, supplementing the nationalism, heroism and resistance addressed in the recited verses. The paper will address the role and symbolic significance of the gusle in the Serbian paramilitary units during the Bosnian war, and demonstrate the morphological changes of the instrument influenced by the nationalist trends in Croatia and Serbia during the early 1990s.

Keywords: gusle, instrument decoration, nationalism, Croatia, Serbia, visual communication.

Zdravko Blažeković is executive editor of the Répertoire International de Littérature Musicale (RILM) and director of the Research Center for Music Iconography at the CUNY Graduate Center. In 1998 he founded a journal for music iconography, *Music in Art*, which he has been editing since. He is also chair

of the ICTM Study Group on Iconography of the Performing Arts. His research areas concern 18th- and 19th-century music of Southeast and Central Europe, music iconography, organology, historiography of music, reception of Greek and Roman organology in modern times, musical contacts between Europe and China before 1800, and music symbolism in medieval and Renaissance astrology.

J a n D u š e k

Bohemia: Still the Conservatory of Europe?

In 1771, Charles Burney named Bohemia (Czech countries) as the “conservatory of Europe”. The reasons were simple – Czech composers and musicians were at the top level of the European music culture those days. What were the reasons for their success and do any of the foundations persist to these days? Are Czech musicians still at the top level? The paper will focus on the main aspects of Czech natural musicality and sources in folk music, as well as on today’s composers’ approach to them and their attitude towards the Bohemian cultural heritage these days in general.

Keywords: Bohemia, musical heritage, composition, folk music.

Jan Dušek (born April 11, 1985) studied piano and composition at the Conservatory in Teplice. Between 2004 and 2012, he studied composition at the Academy of Performing Arts in Prague with Hanus Barton, where he completed his doctoral studies in the same field in 2012. As a pianist, he has participated in several master courses held by Cyprien Katsaris, Irina Ossipova, Angela Hewitt, Lilit Grigoryan, Maria João Pires, he has studied piano privately with Robert Lehrbaumer in Vienna (2013/2014), with Xiao-Mei Zhu in Paris (2015), and since 2016 with Gordon Fergus-Thompson in London. He has won several awards and honorable mentions in competitions (Concertino Praga, the International Piano Competition ”B. Smetana”, Competition of Conservatories, Zdenek Fibich International Competition in the Interpretation of Melodrama). He periodically captures contemporary Czech music recordings for Czech Radio. In 2015 he released together with soprano Irena Troupova a CD with the complete songs for soprano and piano by Viktor Ullmann.

He has twice been awarded the 1st prize of the Young Generation Composers Competition for the piece “... *in seven days I will send rain on the Earth...*” (2006) and for the piece “*Gradation for Organ*” (2007). In 2008 he received the Audience Prize for the composition “*Chalomot yehudi'im*”, and a year later, for the

same composition, the Gideon Klein Award. In 2010, his melodrama “*Prague Walker*” was awarded the 2nd prize in the Competition for Young Artists announced by the City District Prague 1. For his music for the silent film “*The Child of the Ghetto*”, he received in 2011 the Audience Prize of the NuBerg competition. His compositions have been commissioned by Czech festivals (e.g. the International Festival of Concert Melodrama), by leading Czech soloists (such as the clarinetist Irvin Venyš or the percussionist Markéta Mazourová) and by chamber ensembles and orchestras (e.g. Nederlands Blazers Ensemble, Epoque Quartet; BERG Orchestra; Prague Philharmonia; Prague Philharmonic Choir). Since 2012, Jan Dušek has been teaching in the composition department of the Music and Dance Faculty within the Academy of Performing Arts in Prague.

A n i t a M a y e r - H i r z b e r g e r

What is „Austrian Music”? About the Creation and Discussion of National Music in Austria after 1918

To talk about “national music” is a challenge. A number of studies on the concept of nationalism show that the idea of the term “national” is deeply dependent on history, space, and ideology. To talk about “national music” in Austria is a special challenge. Maybe more than in many other countries one can show with this example that we can never talk about a common concept of a “nation” and therefore also of a common idea of “national music”. This is evident in times of the ending Habsburg Monarchy, which is characterized by a multicultural society with all its conflicts. But it is also evident after 1918. Until today there are never-ending discussions about an Austrian identity. The conviction of being a “land of music”, of having the “character” of “Austrian music” has always been an important argument in that discourse. Different ideas of “Austrian music” have always been an important determinant for the acceptance, but also for the financial and ideational support of composers and musical forms, as can be shown with examples of contemporary music. They not only determined the choice of musical icons symbolizing Austria, but also the idea of “typical” folk music. Considering the broad nature of the subject, the paper can only present selected issues for this kind of discourse in different political periods: after the collapse of the Habsburg Empire in 1918, during Austrofascism and the Nazi regime, to the period after the Second World War right to today’s membership in the European Union.

Keywords: creation of “National Music”, Invention of Tradition, Austrian History of Music.

Anita Mayer-Hirzberger studied musicology and art history at the University of Graz as well as trumpet at the Academy (now University) of Music and Performing Arts Graz. She completed her habilitation in the field of musicology (music history) at the Department of Musicology and Performance Studies at the University of Music and Performing Arts Vienna with a book entitled *...ein Volk von alters her musikbegabt. Der Begriff „Musikland Österreich“ im Ständestaat* [...A Musically Gifted People since Time Immemorial. The Notion of “Austria, Land of Music” under Austrofascism] (published as Vol. 4 of the *Musikkontext* series, Frankfurt/Main 2008). She is an associate professor at the Department of Musicology and Performance Studies at the University of Music and Performing Arts Vienna. Main areas of research: “The Socio-Cultural Meaning of Music: Music and Politics or the Invention of Tradition”, “Creating Identity by Means of Music in the Early Modern Age” (primary focus: music of the Reformation and Counter-Reformation), and the late 19th and 20th centuries. She is a member of the council for musical questions of “Haus der Geschichte Österreich” and of the editorial staff of the cultural magazine “Was”.

Among her current publications are: *... eine Angelegenheit hinter verschlossenen Türen. Zum Antisemitismus im Musikleben zur Zeit des Austrofaschismus*. [... an Affair behind Closed Doors. On Antisemitism in the Musical Life of Austrofascist Times] (Antisemitismus in Österreich 1933-1938, Böhlau 2018) and *Ein Musikfest für die „neue Zeit“ – Diskussionen um die „Meisteraufführungen Wiener Musik von 1920“* [A Musical Festival for the 'New Times' – Discussions on the “Meisteraufführungen Wiener Musik von 1920”], in: ÖMZ 1/2018.

B i a n c a Ț i p l e a – T e m e ș

Hearing the Stateless: the Aromanians in the Balkans

Acknowledged mainly as transhumant shepherds, traders or agriculturalists, the Aromanians left the actual territory of Romania a long time ago, heading south of the river Danube, not to colonise, but to fulfil their basic daily needs. This *diaspora* spread for centuries around the Balkan Peninsula, settling in various countries, such as today’s Greece, Albania, Bulgaria, and Macedonia, preserving their culture and language (a Romanian dialect) in spite of continuous historical adversities.

Multiple borrowings from the spirituality of these adoptive countries shaped this little-known hybrid culture, resulting in what Gadamer would call “fusion of horizons”. A symbiosis with the local population is strongly reflected in the Aromanian traditional folk costumes, as well as in their music, acknowledged as an intriguing transcultural sound world. With old Wallachian music serving as a foundation, Aromanian folklore absorbed obvious oriental traits, many of which had reached the Balkans during the Ottoman times, evidence of a continuous dialogue between different musical traditions, in which the distinction between self and other disappears.

The presentation will focus on Theodor Rogalski’s symphonic piece *Gaida*, inspired by two Aromanian folk songs which perfectly serves as a sonic evidence of a cultural exchange between different ethnic groups, some living outside their natural borders.

Listed by certain publications as one of the stateless nations of the world, the Aromanians provide an ideal case study for the phenomenon defined by Homi Bhabha as “transcultural fluidity”. The history of this small community speaks of co-existence, not conquest, resulting in a cultural palimpsest.

Keywords: hybrid cultures, Aromanian folklore, Balkans.

Bianca Țiplea Temeș is a musicologist and Reader at Gh. Dima Music Academy. She earned two doctorates from both the University of Music in Bucharest (2002) and the Universidad de Oviedo, Spain (2015). She also holds a degree in business management (M.B.A. granted by Babeș-Bolyai University), combining her academic career with her post at the Transylvania Philharmonic, where she was head of the Artistic Department.

Her books have been published in Romania, the most recent being *Seeing Sound, Hearing Images*, edited together with the distinguished musicologist Nicholas Cook at MediaMusica in Cluj-Napoca. Her articles have appeared in leading journals in Switzerland, Spain, Lithuania, the Czech Republic, Belgium, Romania, the U.S., and the U.K. (at Routledge). She has participated in many conferences organised by prestigious institutions such as the University of Cambridge, Universität der Künste Berlin, Université Paris-Sorbonne, IRCAM Paris, Conservatorio di Musica Santa Cecilia Rome, University of Chicago, City University of New York, among others. Since 2010 she has been visiting professor at various institutions: Universidad de Oviedo, Istituto Mascagni in Livorno, Paderewski Music Academy in Poznań, University College Dublin, Universidad Complutense in Madrid, and University of Montevallo, Alabama (U.S.A.).

She was awarded several Erasmus grants to study at the University of Cambridge/U.K. (where she was also Visiting Scholar in March, 2017), obtained two DAAD Scholarships in Berlin and Hamburg, and received a research grant from the Paul Sacher Foundation, where she explored the Ligeti collection.

In 2016 she became the founder and the director of the Festival “A Tribute to György Ligeti in his Native Transylvania”.

Otilia Badea

Zdravko Blažeković

Elena Chircev

Jan Dušek

Anita Mayer-Hirzberger

Florinela Popa

Jim Samson

György Selmeczi

Bianca Țiplea-Temeș

SESIUNEA ÎNTÂI

DIALOGURI: România și vecinii săi

Otilia Badea

Convergențe și disjunții. Muzica națională românească privită prin dubla perspectivă a compozitorilor din Transilvania și Vechiul Regat

Tema comunicării mele se concentrează asupra evidențierii convergențelor și disjuncțiilor ce reies din definirea muzicii naționale românești, așa cum a fost ea înțeleasă de către compozitorii și criticii români din perioada ante și interbelică. Presiunea cu care s-a manifestat această nevoie de definire conceptuală încă din secolul al XIX-lea și mai ales după reconfigurarea teritorială a României de la finele Primului Război Mondial sincronizează românii cu alte națiuni semiperiferice europene în unele aspecte și, totodată, ea scoate la iveală unele particularități în reprezentarea identitară. Efortul definirii surprinde opinii inedite asupra muzicii românești, atât în raport cu momentul 1918 (nevoia de unitate și împlinirea ei teritorială), cât și prin plasarea geografică a acestor opinii. Nuanțe multiple pot fi observate prin îndreptarea atenției asupra unei duble perspective, pe de o parte fluxul de idei din partea compozitorilor din Transilvania, iar pe de altă parte, al celor din vechiul regat (Țara Românească și Moldova).

Discuția specificului național nu poate fi purtată fără a include elementul folcloric și puterea conferită acestuia de a reprezenta particularitatea etnică, facilitând astfel ascensiunea naționalismului cultural. Intenția mea este de a observa specificul muzical național în discursul compozitorilor și al criticilor muzicali în spațiul românesc din perioada ante și interbelică, și de a lega această temă de relația interdependentă dintre muzică și ideologie politică.

Mă voi concentra asupra relației dintre subiectele cultural-politice majore din ultimele două secole ale Europei moderne (etnicitate, orientalism, rasă, clasă, opoziția dintre sacru și profan) și proiecția lor în planul gândirii muzicale românești. În acest scop, propun o perspectivă teoretică și critică asupra înțelegerii specificului național, care să răspundă la întrebarea: ce anume a declanșat o polemică atât de vie, de rezistentă în timp și de comună în zona periferică a Europei și cum a fost redată în spațiul românesc?

Cuvinte cheie: românesc, specific național, orientalism, etnicitate, identitate, Transilvania.

Otilia Badea deține diplome în Muzică și Istorie și derulează o constantă activitate științifică de cercetare. Ariile sale de interes sunt istorie culturală, muzică și ideologie, naționalism muzical, muzica în regimurile totalitare, politici culturale.

Și-a susținut doctoratul în Istorie, în 2015, în cadrul școlii doctorale *Istorie, Civilizație, Cultură* a Facultății de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Teza doctorală cu titlul *Rolul muzicii culte românești în construirea identității naționale a românilor din Transilvania și Banat (1870-1940)* i-a adus recunoaștere la nivel academic în cercetarea istorică a relației muzicii cu naționalismul. La aceasta a contribuit o solidă pregătire muzicală dobândită prin studii de licență și masterat în muzică la Academia de Muzică „Gh. Dima”, Cluj-Napoca (2005-2011). A beneficiat de granturi de studiu precum bursa Erasmus la *Lemmensinstituut* Leuven din Belgia (2010-2011) și bursa de cercetare doctorală la I.C.C.V. - Academia Română, București (2014-2015).

Printre publicațiile sale se numără: „A Musical Geography of the Romanian Modern Nation in Transylvania”, în *Debates on Globalisation. Approaching National Identity through Intercultural Dialogue* (2015); „Le style national dans les oeuvres de l’opéra roumain en Transylvanie pendant la période entre les deux guerres” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Musica* (2014), „Romanian Folk Music Collections as a Form of Knowledge and National Legitimacy in Transylvania in the Early 20th Century” în *Buch – Wissen – Identität. Kulturwissenschaftliche Studien* (2014), „The Romanian Composer as Intellectual in Transylvania Interwar Period. Representing the Nation through Musical Culture” în *Included and Excluded. The Identitary Issue during the Modern and Contemporary Times* (2013) ș.a.

Pe lângă activitatea academică, este implicată în activități culturale și muzicale cum sunt cea de co-fondator al unei asociații dedicate promovării muzicii românești contemporane (organizarea unui concert cu muzică de Cornel Țăranu în Amsterdam în 2014) și participarea în calitate de dirijor de cor și instrumentist (violoncel) la proiecte internaționale precum *Romanian Folk Music* în Elveția (2008).

E l e n a C h i r c e v

Contribuții românești la perpetuarea tradiției muzicale bizantine

Dovezi arheologice atestă răspândirea timpurie a creștinismului pe teritoriul actual al României, astfel încât, încă din primul mileniu d.Ch., muzica bizantină a fost parte constitutivă a culturii Țărilor Române, alături de muzica populară și cea

occidentală. Psalți români au păstrat, dezvoltat și transmis de-a lungul timpului tradiția muzicală a Bisericii Răsăritene. Contribuțiile acestora la tezaurul bizantin sunt atestate de diverse documente și de manuscrise muzicale încă din perioada medievală. Aportul creator al slujitorilor Bisericii din spațiul românesc s-a manifestat diferit de-a lungul timpului: prin creații originale, în limba greacă, care au fost integrate și în repertoriul altor popoare (de exemplu: *pripelele* călugărului Filotei, de la mănăstirea Cozia), iar mai apoi prin traducerea din grecește și adaptarea la limba română a repertoriului necesar săvârșirii cultului, pentru ca, în cele din urmă, să fie compuse cântări pe textul românesc deja tradus, dar cu respectarea trăsăturilor specifice melosului bizantin. Lucrarea încearcă să sintetizeze informațiile referitoare la modul în care tradiția muzicală bizantină a fost perpetuată în spațiul românesc după căderea Constantinopolului, concentrându-se asupra următoarelor probleme: rolul pe care l-au jucat mănăstirile ca locașuri de cult, școli teologice și muzicale; manuscrisele muzicale și lucrările teoretice alcătuite de români; evidențierea celor mai importante personalități care au asigurat perpetuarea tradiției muzicale bizantine de-a lungul veacurilor; muzica bizantină în contemporaneitate.

Cuvinte cheie: mănăstire, monodie bizantină, psalt, manuscris, copist.

Elena Chircev este muzicolog bizantist, publicist, profesor habilitat la Facultatea Teoretică a Academiei de Muzică „Gh. Dima“, Departamentul Muzicologie. Este doctor în muzicologie din 1998 cu o teză în domeniul muzicii bizantine și a avut numeroase participări la simpozioane naționale și internaționale. A semnat studii și articole referitoare la muzica bizantină, publicate în volume și reviste de specialitate. De asemenea, este co-organizator al mai multor ediții ale manifestării clujene „Zilele artei bizantine“. Volume publicate: *Muzica românească de tradiție bizantină între neume și portativ* (2002, ediția a doua 2013), (vol. I: *Transcrierea muzicii românești de tradiție bizantină în notație lineară*; vol. II: *Repertoriul liturgic românesc notat pe portativ în colecțiile de cântări bisericești din Transilvania și Banat*), *Amprente românești în muzica bizantină* (2013), *Mărturii și dialoguri despre muzica bizantină* (2013). Este redactor la postul de radio „Renașterea“ al Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului (1999-2013), colaborator permanent al revistei „Renașterea“, redactor șef al revistei „Intermezzo“ (2008-2009) și al revistei bilingve „Lucrări de muzicologie“ / „Musicology Papers“ (din 2009).

G y ö r g y S e l m e c z i

***Characterologie națională în muzica central-est europeană.
Dihotomia istoriei muzicale maghiare***

Identitatea națională cunoaște o nouă definiție în secolele XVIII-XIX, diferită de cea medievală. În acest context se definesc acum evoluția și expresia muzicală maghiară în cadrul spațiului cultural-politic habsburgic, alături de o serie de alte națiuni. În genuri de dans se cristalizează caracterul *all'ongherese* (bazat pe stilul numit *Verbunk*, ce vădește de asemenea influențe ale muzicii Romani, dar și un anumit fluid interetnic), caracter perceput și promovat de reprezentanți de seamă ai muzicii culte din același spațiu - Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Brahms, Berlioz, Liszt – între altele și pe baza unor tropi evocatori precum Marșul lui Rákóczi și alte melodii.

La începutul secolului XX, cercetarea folclorului conduce la revelații catartice - descoperirea folclorului țărănesc cu multiplele sale fațete și funcții - și produce o adevărată nouă paradigmă a etnomuzicologiei, cu contribuții fundamentale aduse de Zoltán Kodály și Béla Bartók, ale căror opinii principial unitare nu sunt lipsite de elemente de controversă. Impactul acestor noi atitudini față de moștenirea culturală folclorică în muzica cultă este considerabil și deosebit de fructuos.

Perioada comunistă în istoria maghiară este caracterizată de continuarea problematicii identitare ca amprență stilistică, determinând în forme specifice o serie de dependențe de factură etică și existențială.

În ciuda viguroasei orientări globaliste actuale, chestiunile dihotomiei și aspectului identitar continuă să provoace dileme și în contemporaneitate.

Cuvinte cheie: identitate națională, intonația maghiară, *Verbunk*, fluidul interetnic, paradigma etnomuzicologică, dependențe existențiale.

György Selmeczi s-a născut la Cluj, pe 8 martie 1952. A studiat pianul în orașul natal, cu Sarolta Tulogy, a absolvit Universitatea Națională de Muzică din București, unde a studiat pianul cu Gheorghe Halmos și compoziția cu Tiberiu Olah. A studiat în continuare compoziția muzicală la Budapesta cu Pál Kadosa, la Paris - IRCAM cu Pierre Boulez și la Paris - CERIS cu Daniel Charles. Între 1979-1981 a fost dirijor la Teatrul Maghiar de Stat Cluj-Napoca și profesor colaborator la Academia de Muzică Liszt Ferenc, Departamentul Miskolc. În 1976 devine fondator și director al Atelierului de Muzică Nouă din Miskolc, iar între

1976 și 1992 activează ca Director muzical al Huszonötödik Színház, al Teatrului Național Miskolc, Budapest Várszínház și al Teatrului József Attila din capitala Ungariei.

În 1989 a reînființat la Budapesta orchestra de cameră Camerata Transsylvanica, iar din 1990 este dirijor invitat permanent și conducător artistic delegat la Opera Maghiară din Cluj-Napoca. Este, de asemenea, fondator și prim director al Budapest Chamber Opera (1996-2000), co-fondator și director artistic al AURIS Opera Group, director artistic al Millenáris Park and Culture Centre și Director Muzical al Teatrului Național Maghiar.

În 2000 a devenit conferențiar la Universitatea de Teatru și Artă Cinematografică din Budapesta, apoi Director al Departamentului Muzical (2002) și profesor universitar în aceeași instituție (2015).

Este laureat al mai multor premii și distincții: Artisjus Award pentru cea mai bună interpretare de muzică contemporană (1987, 1990, 2007); Premiul Budapest Film Revue pentru cea mai bună coloană sonoră (1983, 1986); Premiul Erkel (1999); Liszt Ferenc International Grand Prix du Disque pentru CD-ul *Liszt - Late works* (orchestrat și dirijat de György Selmeczi) (2002); Premiul Duna (2008); Crucea de Merit în Rang de Cavaler a Republicii Ungare (2010); Premiul Lajtha (2011); distincția pentru Merit Artistic (2012); Premiul Reményik Sándor (2012); Premiul Bartók-Pásztory (2015).

Florinela Popa

Muzică și identitate națională în România secolului XX

Pe parcursul secolului XX, în România s-au profilat câteva turnuri politico-ideologice majore: de la deschiderea pro-europeană interbelică la legionarismul de la începutul anilor '40, apoi la comunismul postbelic, cu două faze distincte: una de sovietizare, alta național-comunistă. În tot acest timp, dezideratul construirii unei identități naționale (și) prin muzică a reprezentat o permanență, manifestându-se atât în creație, cât poate mai ales în discursul despre muzică.

Propunerea acestei lucrări e de a urmări modul cum s-a încercat construirea unei identități naționale românești prin muzică în secolul XX, modul cum s-au pliat și nuanțat câteva clișee identitare în contexte ideologice distincte: este vorba în principal despre valorificarea folclorului, raportul național-universal și despre un anumit tip de abordare – mitizată – a tematicii istorice în creația muzicală.

Cuvinte cheie: folclor, național-universal, mitizarea istoriei, ideologii.

Florinela Popa a absolvit secțiile de pedagogie muzicală și muzicologie la Universitatea Națională de Muzică din București. Actualmente este conferențiar universitar și director al Departamentului Muzicologie și Științele Educației muzicale din aceeași instituție. A realizat proiecte de cercetare postdoctorală la Colegiul Noua Europă (2011-2012) și în cadrul programului MIDAS (Musical Institute for Doctoral Advanced Studies) al UNMB (2012-2013). A făcut parte din echipa proiectului *Muzicile Puterii. Muzică și muzicieni în regimurile totalitare din Europa secolului al XX-lea*, 2018, dezvoltat de UNMB și de Colegiul Noua Europă.

Este autoarea cărților *Mihail Jora. Un modern european* (București 2009), *Serghei Prokofiev* (București 2012); coeditoare a seriei de 10 volume intitulate *Documente din arhiva Muzeului Național „George Enescu“: Articole de presă despre George Enescu* (București 2009-2017) și a volumului *George Enescu în presa românească: 1890-1900* (București, 2018). Publică studii și articole în cărți colective apărute la edituri din București, Leipzig, Berlin, Ljubljana și în reviste ca *Musicology Today*, *19th Century Music Review*, *Secolul XXI*, *Transylvanian Review*, *Dilemateca*, *Muzica*, *Revista de Etnografie și Folclor*, *Acord ș.a.* În 2012 a obținut premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România pentru istoriografie.

SESIUNEA A DOUA

ARGUMENTE: Explorarea identităților muzicale în interiorul frontierelor naționale

J i m S a m s o n

*Schimbarea paradigmelor naționale în istoria muzicii:
cazul Europei de sud-est*

Naționalizarea istoriografiei muzicale a fost inițiată de cărturari germani la începutul secolului al XIX-lea. Cu toate că relatările germane au marginalizat fără îndoială anumite culturi muzicale străine, șovinismul a jucat în cele din urmă un rol dublu. Cu alte cuvinte, obiceiul de a scrie istorii naționale s-a răspândit până și în acele regiuni care fuseseră marginalizate, inclusiv în Europa de sud-est.

Prezenta lucrare va aborda aspecte suprimate în istoria muzicală națională a acestei regiuni, căutând să recupereze aspecte ale istoriei muzicii care au fost trecute sub tăcere sau distorsionate de o perspectivă națională atotpătrunzătoare, o perspectivă a cărei tendință invariabilă este de a reinventa trecutul după chipul și asemănarea sa și de a-l îngheța ulterior în imagini osificate. Acest lucru se petrece în patru moduri diferite:

1. Aspecte comune provenite din substraturi culturale comune. Acest fapt este relevant îndeosebi pentru studiul muzicii tradiționale, care nu respectă granițele politice. Principalul studiu de caz va fi polifonia epirotă tradițională.

2. Aspecte comune provenite din moșteniri imperiale. Peninsula Balcanică a fost locul unde s-au intersectat imperiile venețian, otoman, habsburgic și rus, în care mobilitatea și migrația erau endemice. Prin urmare, moștenirile imperiale au influențat atât muzica cultă, cât și muzica pop internațională. Studiile de caz vor include trupe de operă din secolul al XIX-lea, amprenta otomană asupra stilurilor muzicale urbane de la începutul secolului al XX-lea și asupra muzicii în stil etno-pop de la finalul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea.

3. Aspecte comune provenite din atracția exercitată de Europa modernă. Mai ales în perioada interbelică, o polemică familiară în revistele muzicale era confruntarea dintre național și nou, unde noul era un oximoronic nou „cunoscut“, cu alte cuvinte, modernismele asociate cu capitaluri culturale carismatice în Europa Centrală și Occidentală. În vremurile mai noi toate acestea au fost

concentrate în sfera politică de către Uniunea Europeană, dar nu trebuie să uităm că aspirația către Europa a demonstrat cum nu se poate mai bine complexul contrapunct al culturii și politicii. În final, și în mod paradoxal, aspecte comune provenite din însăși ideologia naționalistă.

În sfera naționalismului muzical de secol XIX, națiunea (re)prezenta o variantă pentru un idiom contemporan uniform, care totodată își evidențiază, afirmă și promovează în mod competitiv unicitatea în cadrul unui etos al excepționalității. În practică, acest fapt însemna un repertoriu de idiomuri populare generalizate, cu scop de semnificații muzicali bune la toate, articulând ceea ce Philip Bohlman numește „centrul estetic“. Rezultatul, pe scurt, a fost o singură cultură conformistă mai degrabă decât o multitudine de culturi divergente. Surprinzător, mecanismele acestui proces nu diferă cu mult de Eurovision.

Cuvinte cheie: naționalism, granițe, migrație, minorități, nostalgie, aculturalizare.

Jim Samson s-a alăturat corpului didactic al Royal Holloway University în anul 2002 ca profesor de muzică, după ce anterior fusese profesor la universitățile din Exeter și Bristol. A fost profesor invitat în Norvegia, Belgia și Statele Unite. A devenit profesor emerit în anul 2011 și este în prezent editor șef al *Grove Music Online: South East and East Central Europe* și unul dintre cei trei editori ai lucrării *The Complete Chopin: A New Critical Edition* (Peters Edition, în lucru). Este autorul unor numeroase publicații (opt volume, ca autor unic și nouă volume, în calitate de editor sau co-editor) despre muzica lui Chopin, despre subiecte analitice și estetice din muzica secolului al XIX-lea și al XX-lea, dar și despre istoria socială a muzicii din Europa centrală și sud-estică. Cărțile sale au fost traduse în germană, poloneză, spaniolă, coreeană și japoneză. În 1989 i s-a acordat Ordinul de Merit al Ministerului Culturii din Polonia pentru contribuția sa la bursa Chopin, iar în anul 2000 a fost ales Membru al Academiei Britanice. Deține totodată titlul de Doctor Honoris Causa al Universității Ioniene. Printre publicațiile sale se numără *The Cambridge History of Nineteenth-Century Music* (Cambridge, 2002), *Virtuosity and the Musical Work: The Transcendental Studies of Liszt* (Cambridge, 2003), distinsă cu Royal Philharmonic Book Prize în 2004, iar mai recent *Music in the Balkans* (Brill, 2013) și un volum co-editat, *Music in Cyprus* (Ashgate, 2015), cu Nicoletta Demetriou. A editat un manual împreună cu J. P. E. Harper-Scott, *An Introduction to Music Studies*, și în prezent pregătește o monografie intitulată provizoriu *Black Sea Sketches: Music, Place and People*. Ediția *Baladelor* lui Chopin (Peters Edition) publicată de el a fost numită ‘Ediția Anului 2009’ la *International Piano Awards*. De curând a finalizat un roman a cărui acțiune are loc în timpul Războiului de Independență al Greciei.

Zdravko Blažeković *Symbolismul nationalist și transformarea decorativă a guzlei sârbo-croate în anii '90*

Guzla a fost și este o puternică marcă simbolică a naționalismului local al popoarelor dinarice din Balcani încă de la începutul secolului al XIX-lea. Acest instrument cu arcuș, o singură coardă și ambitus limitat este folosit exclusiv pentru a acompania cântece epice. În Croația, symbolismul emblematic al instrumentului a răspândit conștiința unității etnice a slavilor sudici, începând cu mișcarea națională din anii 1830-40, iar instrumentul a devenit un topos frecvent reprezentat în arta publică. În Serbia, interpreții de cântece epice acompaniate la guzlă au însoțit unitățile militare începând cu Prima Răscoală Sârbă (1803-13), în timpul războaielor mondiale și, în vremurile mai noi, în timpul agresiunilor împotriva Bosniei de la începutul anilor '90.

Pe măsură ce naționalismul creștea în mod semnificativ în perioada conflictelor militare din Balcani în anii '90, spectacolele cu guzlă și-au redobândit popularitatea. Pe lângă subiectele istorice, noile relatări epice se ocupau de problemele politice, religioase și sociale curente, aceste reprezentații devenind un mediu ideal pentru consolidarea spiritului de luptă al militanților sârbi care operau în Bosnia. Combatanții obișnuiau chiar să pozeze sprijinindu-se în instrument, marcându-și astfel identitatea sârbă, cu toate că nu erau muzicieni.

Influențată de acest naționalism amplificat, ornamentarea guzlei, atât în Croația cât și în Serbia, s-a schimbat în mod ireversibil la începutul anilor '90. Gâtul instrumentului - care era neornamentat în secolul al XIX-lea - a devenit spațiul unor decorațiuni extraordinare, cu reprezentări de eroi naționali și simboluri din trecutul militar și național. Aceste ornamentații au transformat instrumentul într-un mijloc suplimentar de comunicare expresivă cu publicul, completând naționalismul, eroismul și rezistența abordate în versurile recitate. Această lucrare va trata rolul și semnificația simbolică a guzlei în unitățile paramilitare din timpul războiului bosniac și va demonstra schimbările morfologice ale instrumentului influențate de curentele naționaliste din Croația și Serbia la începutul anilor '90.

Cuvinte cheie: guzlă, decorarea instrumentului, naționalism, Croația, Serbia, comunicare vizuală.

Zdravko Blažeković este editor executiv al Répertoire International de Littérature Musicale (RILM) și director al Research Center for Music Iconography la City University of New York, Graduate Center. În 1998 a fondat un jurnal de iconografie muzicală, *Music in Art*, al cărui editor a fost în tot acest timp. Este

totodată președinte al ICTM Study Group on Iconography of the Performing Arts. Domeniile sale de cercetare abordează muzica Europei Centrale și de Sud-Est în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, iconografia muzicală, organologia, istoriografia muzicală, receptarea organologiei grecești și romane în vremurile moderne, contactele muzicale dintre Europa și China înainte de 1800 și simbolismul muzical în astrologia medievală și renașcentistă.

Jan Dušek

Bohemia: în continuare conservatorul Europei?

În 1771, Charles Burney a numit Boemia (ținuturile cehe) „Conservatorul Europei“. Motivele erau simple – compozitorii și muzicienii cehi se situau la nivelul superior al culturii muzicale europene a acelor vremuri. Care erau motivele succesului lor și oare mai persistă în zilele noastre vreuna din bazele acestuia? Muzicienii cehi se mai află încă la un nivel de vârf? Lucrarea se va concentra asupra aspectelor principale ale muzicalității cehe naturale și a surselor acesteia în muzica populară, precum și asupra abordării acestora de către compozitorii contemporani și a atitudinii lor față de moștenirea culturală ceică în zilele noastre, în general.

Cuvinte cheie: Boemia, moștenire muzicală, compoziție, muzică populară.

Jan Dušek (născut la 11 aprilie 1985) a studiat pian și compoziție la Conservatorul din Teplice. Între 2004 și 2012 a studiat compoziția la Academia de Arte Performative din Praga cu Hanus Barton, unde a absolvit și studiile doctorale în același domeniu, în anul 2012. Ca pianist a participat la câteva cursuri de măiestrie susținute de Cyprien Katsaris, Irina Ossipova, Angela Hewitt, Lilit Grigoryan, Maria João Pires, a studiat în privat pianul cu Robert Lehrbaumer la Viena (2013/14), cu Xiao-Mei Zhu la Paris (2015), iar din 2016 studiază cu Gordon Fergus-Thompson la Londra. A câștigat câteva premii și mențiuni valoroase la diverse concursuri (Concertino Praga, Concursul Internațional de Pian ”B. Smetana”, Concursul Conservatoarelor, Concursul Internațional de Interpretare a Melodramei Zdenek Fibich). El selectează în mod periodic înregistrări de muzică ceică contemporană pentru Radio Cehia. În 2015 a lansat împreună cu soprana Irena Troupova un CD cu operele complete pentru soprană și pian ale lui Viktor Ullmann.

I s-a acordat de două ori premiul I al concursului ”Tânăra generație de compozitori” pentru piesa „... *in seven days I will send rain on the Earth...*“ [...în șapte zile voi trimite ploaie pe Pământ...] (2006) și pentru piesa „*Gradation for Organ*“ [*Gradații pentru orgă*] (2007). În 2008 a primit Premiul Publicului pentru compoziția „*Chalomot yehudi'im*“, iar un an mai târziu, pentru aceeași compoziție, Premiul Gideon Klein. În 2010, melodrama sa „*Prague Walker*“ a primit premiul II la Concursul Tinerilor Artiști organizat de Districtul Municipal Praga 1. Pentru muzica scrisă pentru filmul mut „*The Child of the Ghetto*“, a primit în 2011 Premiul Publicului la Concursul NuBerg. I s-au comandat lucrări de către festivaluri din Cehia (de ex. Festivalul Internațional de Melodramă), de către soliști cehi de frunte (cum sunt clarinetistul Irvin Venyš sau percuționista Markéta Mazourová) sau de ansambluri și orchestre de cameră (de exemplu, Ansamblul Nederlands Blazers Ensemble, Epoque Quartet; BERG Orchestra; Prague Philharmonia; Prague Philharmonic Choir). Din 2012, Jan Dušek predă la departamentul de compoziție al Facultății de Muzică și Dans din cadrul Academiei de Arte Performative din Praga.

A n i t a M a y e r - H i r z b e r g e r

Ce este „Muzica austriacă”? Despre creația și analiza muzicii naționale în Austria după 1918

A discuta despre „muzica națională” este o provocare. O serie de studii despre conceptul de naționalism arată că ideea termenului „național” este profund dependentă de istorie, spațiu și ideologie. A vorbi despre „muzică națională” în Austria este o provocare specială. Poate mai mult decât în multe alte țări, acest exemplu arată că nu se poate vorbi niciodată despre un concept comun de „națiune” și, prin urmare, nici despre o idee comună de „muzică națională”, fapt evident în perioada de sfârșit a monarhiei habsburgice, caracterizată de o societate multiculturală cu toate conflictele sale, și la fel de evident și după 1918. Până în zilele noastre se perpetuează discuții interminabile despre o identitate austriacă. Convingerea de a fi o „țară a muzicii”, de a avea „caracterul” de „muzică austriacă” a fost întotdeauna un argument important în acest discurs. Diferitele idei despre „muzica austriacă” au fost întotdeauna un important factor determinant atât pentru acceptarea, cât și pentru susținerea financiară și ideatică a

compozitorilor și formelor muzicale, după cum se poate demonstra cu exemple din muzica contemporană. Acestea nu au determinat doar alegerea emblemelor muzicale care simbolizează Austria, ci și ideea de muzică tradițională „tipică“. Luând în considerare natura extinsă a subiectului, lucrarea poate prezenta doar anumite aspecte selectate pentru acest tip de discurs în diferite perioade politice: după prăbușirea Imperiului Habsburgic în 1918, în timpul austrofascismului și al regimului nazist, în perioada de după al Doilea Război Mondial și în prezent, în cadrul Uniunii Europene.

Cuvinte cheie: crearea „Muzicii naționale“, inventarea tradiției, istoria muzicii austriece.

Anita Mayer-Hirzberger a studiat muzicologia și istoria artei la Universitatea din Graz și trompetă la Academia (actualmente Universitatea) de Muzică și Artele Spectacolului din Graz. A obținut abilitarea în domeniul muzicologiei (istoria muzicii) la Departamentul de Muzicologie și Studii Interpretative al Universității de Muzică și Artele Spectacolului din Viena cu un volum intitulat *...ein Volk von alters her musikbegabt. Der Begriff „Musikland Österreich“ im Ständestaat* [...un popor înzestrat muzical din vremuri imemorabile. Noțiunea de „Austria, Țară a Muzicii“ în austrofascism] (publicat ca vol. 4 al seriei *Musikkontext*, Frankfurt/Main 2008). Este profesor colaborator la Departamentul de Muzicologie și Studii Interpretative al Universității de Muzică și Artele Spectacolului din Viena. Domeniile principale de cercetare: „Sensul socio-cultural al muzicii: muzica și politica sau inventarea tradiției“, „Crearea identității prin muzică în era modernă timpurie“ (cu accent pe muzica Reformei și Contrareformei), finalul secolului al XIX-lea și secolul al XX-lea. Este membră a consiliului pentru probleme muzicale al „Haus der Geschichte Österreich“ și al echipei editoriale a revistei de cultură „Was“.

Printre publicațiile ei se numără: ... *eine Angelegenheit hinter verschlossenen Türen. Zum Antisemitismus im Musikleben zur Zeit des Austrofaschismus*. [... o afacere în spatele ușilor închise. Despre antisemitism în viața muzicală din perioada austrofascismului] (*Antisemitismus in Österreich 1933-1938*, Böhlau 2018) și *Ein Musikfest für die „neue Zeit“ – Diskussionen um die „Meisteraufführungen Wiener Musik von 1920“* [Un festival muzical pentru „timpurile noi“ – Discuții despre „Meisteraufführungen Wiener Musik von 1920“], în: ÖMZ 1/2018.

Bianca Țiplea – Temeș *Cântul celor fără patrie: aromânii din Balcani*

Recunoscuți mai cu seamă ca păstori, comercianți și agricultori, aromânii au părăsit în trecut actualul teritoriu al României, traversând Dunărea spre sud, nu pentru a coloniza, ci pentru a-și asigura traiul zilnic. Această *diaspora* s-a răspândit timp de secole în Peninsula Balcanică, stabilindu-se în diferite țări precum actuala Grecia, Albania, Bulgaria și Macedonia, păstrându-și cultura și limba (un dialect românesc), în ciuda adversităților istorice neîntrerupte.

Împrumuturi numeroase din spiritualitatea țărilor de adopție au modelat această cultură hibridă aproape necunoscută, conturând ceea ce Gadamer ar numi „fuziune de orizonturi”. Simbioza cu populația locală este ușor sesizabilă în costumele populare tradiționale, ca și în muzica lor, recunoscută ca o surprinzătoare lume sonoră a transculturalității. Având la bază muzica valahă, folclorul aromân a absorbit trăsături orientale pronunțate ce au ajuns în Balcani în timpul ocupației otomane; fenomenul reprezintă dovada unui dialog continuu dintre diferite tradiții muzicale, ce face ca distincția dintre acestea să se estompeze.

Prezentarea va lua în vizor piesa simfonică a lui Theodor Rogalski intitulată „Gaida”, inspirată de două cântece aromâne, ce servesc drept convingător argument sonor al schimbului cultural dintre diferite grupuri etnice, unele trăind înafara granițelor naturale.

Înscriși de către diverse publicații pe lista națiunilor fără patrie ale lumii, aromânii oferă un studiu de caz ideal pentru fenomenul numit de către Homi Bhabha „fluiditate transculturală”. Istoria acestei mici comunități vorbește despre coexistență, nu cucerire, profilându-se în forma unui palimpsest cultural.

Cuvinte cheie: culturi hibride, folclor aromân, Balcani.

Bianca Țiplea Temeș este muzicolog și conferențiar universitar dr. la Academia de Muzică „Gh. Dima”. A obținut două titluri de doctor, la Universitatea Națională de Muzică din București (2002) și la Universidad de Oviedo, Spania (2015). Având o dublă specializare, în muzicologie și management (Master, la Universitatea Babeș-Bolyai), ea a îmbinat cariera academică cu activitatea sa din cadrul Filarmonicii de Stat „Transilvania”, unde a ocupat postul de Șef al Departamentului Artistic.

A publicat cărți în România, cea mai recentă fiind *Seeing Sound, Hearing Images*, apărută la MediaMusica din Cluj, editată împreună cu distinsul muzicolog Nicholas Cook. Studiile și articolele sale au apărut în reviste importante din Elveția, Spania, Lituania, Republica Cehă, Belgia, România, S.U.A. și Anglia (la editura Routledge). A participat la numeroase conferințe organizate de către instituții prestigioase precum University of Cambridge, Universität der Künste Berlin, Université Paris-Sorbonne, IRCAM Paris, Conservatorio di Musica „Santa Cecilia“ Roma, University of Chicago, City University of New York, printre altele. Din 2010 este profesor invitat la numeroase instituții din străinătate: Universitatea din Oviedo, Institutul „P. Mascagni“ din Livorno, Academia de Muzică „Paderewski“ din Poznań, University College Dublin, Universidad Complutense din Madrid și University of Montevallo din statul Alabama (S.U.A.).

A beneficiat de câteva burse Erasmus la Universitatea din Cambridge, unde a fost acceptată ca Visiting Scholar în martie 2017, a obținut două burse DAAD la Berlin și Hamburg și a beneficiat de o bursă de cercetare la Fundația „Paul Sacher”, unde a studiat colecția Ligeti.

În 2016 a devenit fondatorul și directorul Festivalului „Omagiu lui György Ligeti în Transilvania natală”.

International Musicology Symposium

Simpozion Internațional de Muzicologie

*National Musical Cultures in the Central and South-Eastern Europe:
Initiatives and Arguments, Development and Dialogue*
*Culturi muzicale naționale în arealul central și sud-est-european:
inițiative și argumente, dezvoltare și dialog*

Inițiator/Initiator: Prof. univ. dr. Adrian Pop

Organizator/ Organiser:

Conf. univ. dr. Bianca Țiplea Temeș

Comitet științific/ Scientific Committee:

Prof. Emerit. dr. Jim Samson

Royal Holloway University of London

Prof. univ. dr. Zdravko Blažeković

City University of New York, The Graduate Center

Prof. univ. dr. Anna Dalos

Institute for Musicology, Research Center for the Humanities,

Hungarian Academy of Sciences, Budapesta

Prof. univ. dr. Pavel Pușcaș

Academia de Muzică "Gh. Dima" Cluj-Napoca

Conf. univ. dr. Bianca Țiplea Temeș

Academia de Muzică "Gh. Dima" Cluj-Napoca

Comitet organizatoric/ Organization Committee:

Drd. Cristina Pascu – secretar P.R./P.R. Secretary

Corina Ceclan, Răzvan Metea – print & design

Alexandra Magazin – editor de program/program editor

Ovidiu Barbu – asistență tehnică/technical assistance

Dionisie Stoian-Irimie – asistență tehnică/technical assistance

Consultant lingvistic/Linguistic Adviser:

Alina Pop

Voluntari / Volunteer students

Alexandra Magazin, Ioana Magazin, Iulia Rus, Oana Zamfir,

Giulia Șandor, Roxana Seraz, Sabina Constantin,

Diana Săsărman, Bianca Nica